

Toelichting

Deze lijst kan je alleen of samen gebruiken om in kaart te brengen hoe duurzaam je het eigen onderwijs vindt. Vul de lijst *zonder overleg* met anderen in, ook als anderen (collega's en/of leerlingen/studenten) de lijst ook invullen.

Dat doe je door een cijfer van 0 tot 10 te geven voor ieder van de 12 ontwerpprincipes van duurzaam onderwijs voor dat (deel van het) onderwijs waarvan je de duurzaamheid in kaart wil brengen.

Verschillende mensen kunnen verschillend omgaan met dezelfde cijfers. Om die reden hieronder een suggestie voor wat de verschillende cijfers kunnen betekenen.

0 = dit doe ik/doen wij niet

1 = ik/we heb(ben) er wel over nagedacht, maar nog niks in de praktijk mee gedaan

2 = het is onderwerp van gesprek geweest, maar het gebeurt nog niet

3 = dit doen we een beetje, maar het moet een stuk beter

5 = dit doen we wel, maar nog niet goed genoeg

6 = het kan beter, maar we doen het goed genoeg

7 = dit gaat goed

8 = dit gaat heel goed

9 = er zijn nog verbeterpuntjes, maar alleen kleintjes

10 = wow! (en dat is wat anders dan perfect)

Als een ander hetzelfde cijfer geeft als jij, wil dat nog niet zeggen dat er ook dezelfde of soortgelijke gedachten achter zitten. Om die reden geef je bij ieder cijfer een toelichting: hoe ziet dit er in jouw onderwijs uit? Een toelichting is informatiever dan een cijfer alleen, doordat er verschillende (goede) manieren zijn om de ontwerpprincipes in de praktijk vorm te geven.

Als je samen met minstens één ander jullie ingevulde lijsten gaat bespreken, zijn vooral de overeenkomsten en verschillen in cijfers en vooral de toelichtingen interessant. Wat betekent het voor de duurzaamheid van het onderwijs waarover het gaat? Geeft het aanleiding tot actie en zo ja, wat is het doel, wat is de reden om aan dat doel te willen werken en hoe ga je het aanpakken?

Invulinstructie

Hieronder staan 12 twaalf blokken, eentje voor ieder van de permacultuur ontwerpprincipes.

In het bovenste, lichtblauwe vak staan de permacultuur ontwerpprincipes en hun algemene vertaling naar onderwijs.

In het middelste vak staat in lichtgrijs de doorvertaling naar gedrag van leerlingen/studenten, docenten en scholen/opleidingen.

In het onderste, **gele vak** vul je je **cijfer en toelichting** in.

Patroonherkenning en interactie:

- Observeer jezelf en anderen
- Observeer de interacties
- Wat werkt wel en niet voor wie?

Gebruik en creëer ervaringsleren, combineer verschillende vormen van kennis.

Leerling/student:	Docent:	School/opleiding:
Kijk, probeer en stel vragen. Wat werkt voor jou en wat niet? Waar komt dat door? Weet je ook hoe dat bij anderen is?	Kijk, probeer en stel vragen. Wat werkt voor jou en wat niet? Waar komt dat door? Wat werkt voor de leerlingen/studenten wel en niet? Waar komt dat door? Hoe kan jij het (beter) laten werken? Verzamel data en deel leerervaringen en inzichten met collega's.	Kijk, probeer en stel vragen. Wat werkt voor de leerlingen/studenten, de docenten en andere onderwijswerkers? Waar komt dat door? Hoe kunnen jullie het (beter) laten werken? Doe onderzoek naar je eigen praktijk en deel wat je daar van leert.

Cijfer en toelichting:

Zorg voor de juiste energie en houd die vast:

- Veiligheid
- Aandacht
- Nieuwsgierigheid

Creëer veiligheid en openheid, sluit aan bij waar de ander zit. Neem de ander mee de magic zone in.

Leerling/student:

Vraag je af hoe je kunt zorgen dat je goed in je vel zit en lekker mee kunt doen in de les. Geef aandacht aan jezelf, je groepsgenoten en je docent. Iedere dag kun je iets kleins doen om de dag mooi te maken.

Docent:

Vraag je af hoe je kunt zorgen dat je goed in je vel zit en met je volle aandacht bij de individuen en de groep kunt zijn. Hoe kan jij balanceren met comfort en magic zones zodat je leerlingen/studenten durven en willen leren?

School/opleiding:

Vraag je af hoe je kunt zorgen dat iedereen goed in zijn/haar vel zit: wat zijn de comfort zone en de magic zones van de school/opleiding? Welke balans tussen stabiliteit en innovatie past bij de visie, doelen, doelgroep en omstandigheden?

Cijfer en toelichting:

Zorg voor zinvolle leerervaringen. Stel haalbare doelen en haal ze.		
Leerling/student:	Docent:	School/opleiding:
<p>Wat wil je vandaag voor elkaar krijgen? Kies iets wat niet helemaal vanzelf gaat, maar met een beetje moeite wel lukt. Vraag hulp als je dat kunt gebruiken.</p>	<p>Wat wil je vandaag voor elkaar krijgen? Kies iets wat niet helemaal vanzelf gaat, maar met een beetje moeite wel lukt. Vraag hulp als je dat kunt gebruiken. Help je leerlingen/ studenten met hun patroonherkenning zodat ze haalbare doelen leren stellen.</p>	<p>Wat wil je op korte en langere termijn voor elkaar krijgen? Wees ambitieus en realistisch, geef ruimte voor experimenten, in balans met bewaren en vieren wat werkt. Vraag hulp als je dat kunt gebruiken. Deel wat je leert met andere scholen/ opleidingen.</p>
<p>Cijfer en toelichting:</p>		

Geef het goede voorbeeld in het ontwikkelen van zelfregulatie en help elkaar ermee. Vraag en geef feedback. Verleg je eigen grenzen en help anderen erbij.

Leerling/student:

Let op hoe dingen bij jou werken: wat is voor jou belangrijk? Waar word je blij van, waar ben je bang voor? Wat gaat goed en wat moet je oefenen? Zien anderen dat hetzelfde of anders dan jij? Hoe komt dat?

Docent:

Observeer je eigen functioneren, reflecteer individueel, met collega's en met leerlingen/studenten. Bespreek gevoelens en gedachten zonder er over te oordelen. Leer van je ervaringen en van feedback.

School/opleiding:

Zorg voor een open werksfeer waarin samen werken aan mooi onderwijs centraal staat. Geef vertrouwen, vrijheid en verantwoordelijkheid. Krijg vertrouwen door vrijheid en verantwoordelijkheid te nemen. Maak structureel tijd voor gesprekken over kwaliteit, dingen goed regelen en hoe je dat ziet en doet. Leer van ervaringen en van feedback.

Cijfer en toelichting:

Zorg dat kennis, vaardigheden en materialen duurzaam bruikbaar zijn. Leer jezelf en elkaar duurzaam leren.

Leerling/student:

Docent:

School/opleiding:

Tijd en energie zijn het meest kostbare wat je hebt. Hoe ga je ze gebruiken om leuke, mooie dagen te hebben en tevreden te kunnen zijn met wat je die dag hebt gedaan?
Hoe kan je je eigen tijd en energie en die van anderen duurzaam gebruiken?

Tijd en energie zijn het meest kostbare wat je hebt. Hoe ga je ze gebruiken om leuke, mooie dagen te hebben en tevreden te kunnen zijn met wat je die dag hebt gedaan?
Hoe kan je je eigen tijd en energie en die van anderen duurzaam gebruiken?
Help elkaar als collega en als mens, in praktische zin en mentaal. Leer je leerlingen/studenten leren.

Tijd en energie zijn het meest kostbare wat er is. Organiseer onderwijs en de inzet van tijd en energie van onderwijswerkers en leerlingen/studenten zo dat er zoveel mogelijk tijd en energie besteed kan worden aan daadwerkelijk samen leren.
Zorg dat je weet welk potentieel je in huis hebt en geef ontwikkelruimte.
Hoe ziet duurzaam HRM er uit?

Cijfer en toelichting:

Laat het weg als het geen functie heeft in het leren (inhoud of proces). Focus: weet wat je om welke reden je iets doet (of laat) en gebruik tijd, aandacht en energie doelgericht.

Leerling/student:

Let op of je iemand in de weg zit met jouw gedrag. Leer de rommel in je hoofd opruimen zodat je kunt focussen op wat je wil en moet doen. Wat kan je doen om anderen te helpen?

Docent:

Focus op het vormgeven van het leerproces.
Stel prioriteiten en zorg samen voor een goede taakverdeling binnen het team.
Hoe kan je dubbel en onnodig werk voor jezelf en binnen je team voorkomen, zowel binnen een jaar als over de jaren heen?

School/opleiding:

Stel prioriteiten en monitor of ze bijgesteld moeten worden. Deel de verantwoordelijkheid voor alles wat er moet gebeuren door die handig te verdelen en maak daar heldere afspraken over.
Voorkom dat er energie lekt op zaken waar dat voorkomen kan worden.

Cijfer en toelichting:

Maak eerst een gezamenlijke kapstok en gebruik hem daarna om (nieuwe) informatie aan op te hangen.
Constructive alignment van visie tot micromanagement.

Leerling/student:

Docent:

School/opleiding:

Wat is je doel en in welke stappen ga je daar komen?

Ontwerp en geef je onderwijs vanuit de visie, eindtermen en leerdoelen. Neem je leerlingen/studenten mee op ontdekkingsreis en zorg dat ze weten waar ze heen gaan en waarom. Help ze hun eigen kompas (verder) te ontwikkelen.

Maak tijd om tot een gedeelde visie te komen en spreek samen af binnen welke kaders er welke ruimte is voor eigen invulling. Bespreek eens in de zoveel tijd de kaders: geven die voldoende richting en ruimte om vanuit de visie aan eindtermen en leerdoelen te werken?

Cijfer en toelichting:

Geef het goede voorbeeld in verbinden. Geef begrip voor je het vraagt. Werk samen. Verbind kennis, vaardigheden en mensen, vind het gedeelde doel.

Leerling/student:

Docent:

School/opleiding:

Doe mee en help anderen om mee te (kunnen) doen.

Werk samen met je leerlingen/studenten en al je collega's. *Geef* de ander begrip voor diens beleving/standpunt/gedrag voor je het *vraagt* voor het jouwe. *Verbind* kennis, vaardigheden en mensen en blijf nieuwe verbindingen zoeken en benoemen.

Geef de ander begrip voor diens beleving/standpunt/ gedrag voor je het vraagt voor het jouwe. Werk samen op alle mogelijke manieren die de visie en prioriteiten dienen. Zie en maak onderwijs vanuit een zo rijke, richting gevende visie en aanpak. Leren = leven = leren.

Cijfer en toelichting:

Sluit aan bij waar de ander zit, cognitief en sociaal-emotioneel. Maatwerk, zone van de naaste ontwikkeling, verwerkingstijd.

Leerling/student:

Docent:

School/opleiding:

Eén ding tegelijk en wissel af. Zo gaat leren en oefenen beter en is het leuk.

Sluit aan bij waar de leerling/student zit, cognitief en sociaal-emotioneel. Lever maatwerk en wissel werken in de magic zone af met werken in de comfort zone. Dat geldt zowel voor jezelf als voor je leerlingen/studenten. Neem en geef verwerkingstijd.

Duurzame stabiliteit en innovatie komen van onderaf. Schep iedere dag de voorwaarden om dat te laten gebeuren en laat het dan gebeuren.

Cijfer en toelichting:

Diversiteit is rijkdom aan ervaringen, ideeën en invalshoeken. Gebruik de diversiteit aan talenten in jezelf, je team en groepen. Help elkaar en leg elkaar dingen uit. Werk interdisciplinair.

Leerling/student:

Help elkaar en leg elkaar dingen uit. Door een ander iets te leren, leer je zelf misschien nog wel meer dan die ander.

Docent:

Diversiteit is een rijkdom aan perspectieven en oplossingen. Het helpt bij het (verder) ontwikkelen van flexibiliteit, veerkracht en sensitiviteit. Het is ook de bron van maatwerk. Maak er handig gebruik van in je groep(en) en in je team. Reflecteer er op.

School/opleiding:

Met meer diversiteit kan je elkaar beter versterken en aanvullen. Zoek de diversiteit binnen en tussen personen en teams en zet die bewust in voor het leren en groeien van individuen, teams en de organisatie. Als waarden en bewust inzetten van diversiteit de normale gang van zaken is, is inclusiviteit dat ook.

Cijfer en toelichting:

Wissel af tussen comfort zone en magic zone. Leer samen balans bewaren tussen grenzen verleggen en pauze nemen. Wrijving, contrasten en uitzonderingen zijn informatief, gebruik ze om samen te leren.

Leerling/student:

Docent:

School/opleiding:

Leer je eigen grenzen en die van anderen kennen. Respecteer ze. Leer balanceren tussen grenzen verleggen en pauze nemen.

Opnieuw: wissel af tussen comfort zone en magic zone met speciale aandacht voor overgangen. Kunnen schakelen is een heel handige vaardigheid: geef zo les dat je leerlingen/studenten dat ook leren, naast als het andere.

Wrijving, contrasten en uitzonderingen zijn informatief, gebruik ze om samen te leren. Het schakelvermogen van een organisatie hangt af van de verbondenheid van de mensen die samen de organisatie zijn: hoe goed kunnen zij samen hun energie richten en inzetten?

Cijfer en toelichting:

Wees flexibel, veerkrachtig en sensitief. Houd het doel voor ogen, stel het indien nodig bij en maak keuzes op grond van de doelen en alle relevante informatie. Balanceer en prioriteer korte en lange termijn belangen van jezelf en anderen.

Leerling/student:

Wees jezelf: een mooi mens die voortdurend leert en groeit als onderdeel van een dynamische wereld.

Docent:

Wees flexibel, veerkrachtig en sensitief. Houd het doel voor ogen, stel het indien nodig bij en prioriteer. Balanceer korte en lange termijn belangen van jezelf en anderen. Leg dit balanceren uit aan je leerlingen/studenten en bespreek hoe zij dat doen.
Wees jezelf: een mooi mens die voortdurend leert en groeit als onderdeel van een dynamische wereld.

School/opleiding:

Wees flexibel, veerkrachtig en sensitief. Balanceer en prioriteer korte en lange termijn belangen van alle betrokken partijen in hun samenhang. Leren is een proces en subecosysteem als onderdeel van een dynamische wereld. Vanuit balancerende aandacht en zorg voor vrijheid en verantwoordelijkheid, voor relaties en zingeving kan onderwijs duurzaam zijn.

Cijfer en toelichting:

Wat zou je veranderen aan deze lijst zodat het beter werkt als instrument om de duurzaamheid van onderwijs in kaart te brengen?

Geef a.u.b. ook aan of je het een *noodzakelijke* of een *wenselijke* aanpassing vindt.
